

MATEMAATIKA TÄIENDUSÕPE YMA0090

Kairi Kasemets

kairi.kasemets@ttu.ee
staff.ttu.ee/~kairik

1. Leida piirväärtus

$$\lim_{x \rightarrow 10} \frac{\sqrt{x-1} - 3}{x^2 - 100}$$

2. Leida piirväärtus

$$\lim_{x \rightarrow \infty} \frac{12x^3 + 3x}{-5x}$$

3. Leida piirväärtus

$$\lim_{x \rightarrow \infty} \frac{2 - x^2}{1 + 3x^2 + 3x^3}$$

4. Leida piirväärtus

$$\lim_{x \rightarrow 7} \frac{\sqrt[3]{x+1} - 1}{x - 1}$$

5. Leida piirväärtus

$$\lim_{x \rightarrow -4} \frac{x^2 + 3x - 4}{2x + 8}$$

6. Leida piirväärtus

$$\lim_{x \rightarrow 1} \frac{x^2 - \sqrt{x}}{\sqrt{x} - 1}$$

7. Leida piirväärtus

$$\lim_{x \rightarrow \infty} \left(\sqrt{x^2 + 25} - \sqrt{x^2 - 25} \right)$$

8. Leida piirväärtus

$$\lim_{x \rightarrow \infty} \left(\frac{x+1}{x} \right)^{-1-x}$$

9. Leida piirväärtus

$$\lim_{x \rightarrow \infty} \left(\frac{3x+1}{x} \right)^{-3}$$

10. Leida piirväärtus

$$\lim_{x \rightarrow \frac{\pi}{2}} \frac{\sin 2x}{\sin 5x}$$

11. Leida piirväärtus

$$\lim_{x \rightarrow \infty} \frac{24x^3 + 3x^2}{-6x^3 + x^2}$$

12. Leida piirväärtus

$$\lim_{x \rightarrow -5} \frac{x+5}{x^3 + 3x^2 - 10x}$$

13. Leida piirväärtus

$$\lim_{x \rightarrow \infty} \left(\frac{x-1}{x} \right)^{x-1}$$

14. Leida piirväärtus

$$\lim_{x \rightarrow 0} \frac{\sin 2x + 2x}{x}$$

15. Leida piirväärtus

$$\lim_{x \rightarrow -2} \frac{\sqrt[3]{x+1} + 1}{x+2}$$

Kui leidub piirväärtus

$$\lim_{\Delta x \rightarrow 0} \frac{f(x_0 + \Delta x) - f(x_0)}{\Delta x}$$

($\Delta x = x - x_0$), siis nimetatakse seda funktsiooni funktsiooni $y = f(x)$ **tuletiseks** kohal x_0 ning tähistatakse $f'(x_0)$.

Kui funktsioonil f eksisteerib tuletis hulga X igas punktis (funktsioon on diferentseeruv hulgal X), siis f' nimetatakse funktsiooni f tuletisfunktsiooniks ehk lihtsalt tuletiseks.

Tuletiste tabel

$c' = 0$	$x' = 1$
$(x^a)' = ax^{a-1}$	$(\sqrt{x})' = \frac{1}{2\sqrt{x}}$
$\left(\frac{1}{x}\right)' = -\frac{1}{x^2}$	$(a^x)' = a^x \ln a$
$(e^x)' = e^x$	$(\log_a x)' = \frac{1}{x \ln a}$
$(\ln x)' = \frac{1}{x}$	$(\sin x)' = \cos x$
$(\cos x)' = -\sin x$	$(\tan x)' = \frac{1}{\cos^2 x}$
$(\cot x)' = -\frac{1}{\sin^2 x}$	$(\arcsin x)' = \frac{1}{\sqrt{1-x^2}}$
$(\arccos x)' = -\frac{1}{\sqrt{1-x^2}}$	$(\arctan x)' = \frac{1}{1+x^2}$

Diferentseerimise reeglid

Olgu $u = u(x)$ ja $v = v(x)$ diferentseeruvad funktsioonid, siis kehtivad valemid:

$$(c \cdot u)' = c \cdot u', \quad c = \text{const}$$

$$(u \pm v)' = u' \pm v'$$

$$(uv)' = u'v + uv'$$

$$\left(\frac{u}{v}\right)' = \frac{u'v - uv'}{v^2}$$

16. Leida funktsiooni tuletis

$$y = 3x^2 - x + \frac{3}{x} - \sqrt{x}$$

17. Leida funktsiooni tuletis

$$y = (\sqrt{x} - 12)(\sqrt{x} + 12)$$

18. Leida funktsiooni tuletis

$$y = (2x - x^3)(x^2 - 3)$$

19. Leida funktsiooni tuletis

$$y = \frac{2x^2}{x^2 - 1}$$

20. Leida funktsiooni tuletis

$$y = x^2 \sin x - x \cos x$$

21. Leida funktsiooni tuletis

$$y = \frac{x^2 - x}{\ln x}$$

22. Leida funktsiooni tuletis

$$y = \frac{\sin x - \cos x}{\tan x}$$

23. Leida $y^{(4)}$, kui

$$y = \ln x + 2x^3$$

24. Arvutada funktsiooni

$$f(x) = 2 \tan x \sin x$$

tuletise väärtus argumendi väärtusel $x_0 = \frac{\pi}{4}$.

25. Arvutada funktsiooni

$$f(x) = \frac{x^2 + 1}{3x^2 - 6x + 3}$$

tuletise väärtus argumendi väärtusel $x_0 = 2$.

Liitfunktsiooni $\begin{cases} y = f(u) \\ u = g(x) \end{cases}$ ehk
 $y = f(g(x))$ **tuletis**

$$\begin{aligned} (u^a)' &= au^{a-1} \cdot u' & (\sqrt{u})' &= \frac{1}{2\sqrt{u}} \cdot u' \\ \left(\frac{1}{u}\right)' &= -\frac{1}{u^2} \cdot u' & (a^u)' &= a^u \ln a \cdot u' \\ (e^u)' &= e^u \cdot u' & (\log_a u)' &= \frac{1}{u \ln a} \cdot u' \\ (\ln u)' &= \frac{1}{u} \cdot u' & (\sin u)' &= \cos u \cdot u' \\ (\cos u)' &= -\sin u \cdot u' & (\tan u)' &= \frac{1}{\cos^2 u} \cdot u' \\ (\cot u)' &= -\frac{1}{\sin^2 u} \cdot u' \\ (\arcsin u)' &= \frac{1}{\sqrt{1-u^2}} \cdot u' \\ (\arccos u)' &= -\frac{1}{\sqrt{1-u^2}} \cdot u' \\ (\arctan u)' &= \frac{1}{1+u^2} \cdot u' \end{aligned}$$

---

26. Leida funktsiooni tuletis

$$y = \cos(2x^2 - x)$$

27. Leida funktsiooni tuletis

$$y = \sqrt{\frac{4x-2}{6x+4}}$$

28. Leida funktsiooni tuletis

$$y = \arccos \frac{1}{x^3 + 2}$$

29. Leida funktsiooni tuletis

$$y = \frac{\sqrt{x^2 + 1} + 1}{\sqrt{x^2 + 1}}$$

30. Leida funktsiooni tuletis

$$y = x(\sin \ln x + \cos \ln x)$$

31. Leida y'' , kui

$$y = \frac{\arcsin x}{\sqrt{1-x^2}}$$

32. Leida y'' , kui

$$y = x(\sin \ln x + \cos \ln x)$$

33. Leida y'

$$y = \arctan \left(\frac{\sin x - \cos x}{\sin x + \cos x} \right)$$